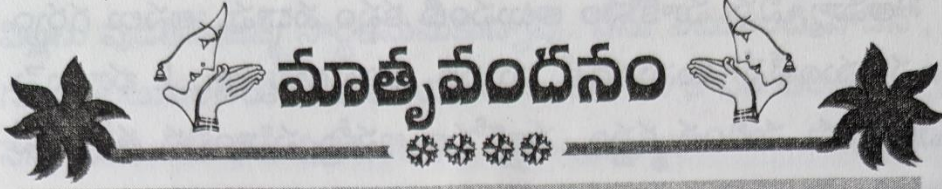

మాతృ పిండదానం

వేదవ్యాసుని "వాయుపురాణం"లోని 16 శ్లోకాలకు

ప్రవచన చక్రవర్తి, ప్రవచన రత్నాకర, ప్రవచన సార్వభౌమ, సరస్వతీ జ్ఞానపుత్ర, వాచస్పతి,
శ్రీ చంద్రశేఖర సరస్వతి నేషనల్ ఎమినెన్స్ అవార్డ్
(శ్రీ చంద్రశేఖర సరస్వతి జాతీయ ఉత్కృష్టత పురస్కారం) గ్రహీత
పూజ్యగురుదేవులు

బ్రహ్మశ్రీ **చాగంటి కోటేశ్వరరావు** గారి గళమునుండి
జాలువారిన అమృత వ్యాఖ్యాన ధార

(వేదవ్యాసుని "వాయుపురాణం" లోని 16 శ్లోకాలకు

బ్రహ్మశ్రీ చాగంటి కోటేశ్వర శర్మగారి వ్యాఖ్యానం)

గర్భిణి స్త్రీకి ఒక రకమైన కష్టం కాదు, నెలలు గడిచిన కొద్దీ ఆమె రూపు మారిపోతుంది, శరీరం భారమవుతుంది, స్నానం, పానం, వస్త్రధారణ అన్నీ అవస్థలతో కూడుకున్నవే. పండగైనా, ఉత్సవం జరిగినా యింట్లో అందరూ బయటకు వెళ్ళినపుడు ఆమె ఒక్కతె యింట్లో వుండిపోతుంది. పడుకోవడానికి కూడా అవస్థ పడుతుంది. అడుగు తీసి అడుగు వేయడం కష్టం. మెట్లు ఎక్కలేదు, దిగలేదు. నేల ఎగుడు దిగుడుగా వుందేమో, కంటకావృతంగా వుందేమో, శిలామయంగా వుందేమో, నాచుతో పాకుడుపట్టి వుందేమో, తను జారిపడితే కడుపులోని శిశువుకి ఏమైనా అవుతుందేమోనన్న భయంతో ఆమె చూసుకుని చూసుకుని నడవాలి. కానీ ఎత్తయిన కడుపు కారణంగా ఆమెకు భూమి కనబడదు.

గర్భస్య ధారణే దుఃఖం విషమే భూమి వర్త్మని

తస్య నిష్క్రమణార్థాయ, మాతృపిండం దదామ్యహం

భావం : గర్భం ధరించడమే దుఃఖం. దానికి తోడు ఎగుడు దిగుడు నేలమీద నడవడం అంతకన్న కష్టం. ఆ కష్టం కలిగించి నందుకు ప్రతిగా ఈ మాతృపిండాన్ని నీకు సమర్పిస్తున్నాను.

Sr3 Mathruvandanam Finals (GW) 2015

'అమ్మా, నీవు మాకోసం అటువంటి కష్టం పడ్డావు. అసలు గర్భం ధరించడమంటేనే మనుగడకే ముప్పు తెచ్చుకున్నట్లు...! భూమిపై నడిచేటప్పుడు మరింత కష్టం. మాకోసం అవన్నీ సహించిన తల్లీ, నీవే దైవం'.

గుడిలోని దేవత మన కోసం మాతృమూర్తిగా నడిచివచ్చింది. ఆమె మార్గంలో కొండలున్నాయి, రాళ్లున్నాయి. అయినా మనకోసం దిగి వచ్చింది. ఒక జీవి గత జన్మల పాపాలను ప్రక్షాళన చేసుకుని సత్కార్యాలు చేయడానికి యీ జన్మలో తల్లి కడుపున పుడతాడు. అతని పాలిట అది గర్భాలయమే.

బిడ్డ ఎలా జన్మించినా తల్లికి సమ్మతమే. వికలాంగుడైనా, బుద్ధిమాంద్యం కలవాడైనా లోకానికి అంతటికీ బరువుగా తోచినా, తల్లికి మాత్రం భారం కాదు. వాడెలా బతుకుతాడోనని, జీవితాంతం చింతిస్తుంది. బిడ్డ ప్రయోజకుడై మణులు, మాన్యాలు, సంపాదించినా తల్లి ఏమీ కోరదు. వాడు ఆరోగ్యంగా, సంతోషంగా వుంటే అంతే చాలనుకుని తృప్తి పడుతుంది.

'అమ్మా, పుట్టింట్లో నిన్ను అల్లారుముద్దుగా పెంచారు. అత్తింట్లో కూడా నువ్వు అందరికీ ప్రేమాస్పదురాలివే. అందరి మన్ననలూ పొందినదానివే. అయినా కేవలం సంతానం కలగలేదన్న కారణంగా నువ్వు దుఃఖించావు.

యావత్ పుత్రోన భవతి, తావత్ మాతుశ్చ చింతనం
తస్యనిష్క్రమణార్థాయ మాతృపిండం దదామ్యహం

భావం : కొడుకులు కలిగేదాకా తల్లి చింతతో బాధపడుతుంది. అటువంటి చింత కలిగించినందుకు ప్రతిగా ఈ మాతృపిండాన్ని నీకు సమర్పిస్తున్నాను.

పిల్లలు పుడితేనే జన్మ సార్థకమనుకున్నావు. నేను ఎటువంటి వాడినో, నా గుణం ఎటువంటిదో నీకు తెలియదు. అయినా నాకోసం పరితపించావు. నేను బయటకు రాక ఏడిపించాను. క్షమించమ్మా'.

ఐదవ నెల దాటిన తర్వాత నుండి తల్లి విన్న విషయాలన్నీ కడుపులో బిడ్డ గ్రహించి సంస్కారాన్ని అలవర్చుకుంటాడు. అప్పుడు నేర్చిన సంస్కారమే అతని జీవనయానానికి చుక్కానిగా మారుతుంది. సత్కార్యాలు చేసి శివసాయుజ్యం పొందగలిగే సద్బుద్ధిని ప్రసాదిస్తుంది. బిడ్డకు ఆ సంస్కారం అలవడడానికి ఆమె ఓపిక లేకపోయినా పురాణశ్రవణానికి వె ళుతుంది. నెలలు నిండిన కొద్దీ శ్రమకు ఓర్వలేక యింట్లో వుండిపోయినా మంచి విషయాలు వింటుంది.

మాసాలు నిండుతున్న కొద్దీ పొట్ట బరువు పెరుగుతుంది. గరిమనాభి స్థానం మారి విపరీతమైన నడుం నొప్పి కలుగుతుంది. దాన్ని నివారించడానికి ఆమె భుజాలు వెనక్కి విరిచి నడుముకు ఆసరాగా నిలుపుతుంది. బాధను ఓర్చుకోవడానికి ముఖాన్ని పైకెత్తుతుంది.

'అమ్మా, నెలలు దాటుతున్నప్పుడు క్లేశం అనుభవిస్తూ మృత్యువు నీడలోకి చేరావు. నీ ప్రాణాన్ని నిలబెట్టవలసిన నేను లోపల ఏ స్థితిలో వున్నానో, నా రూపురేఖలు ఎలా వున్నాయో నీకు తెలియకపోయినా నాకోసం యింత కష్టాన్ని అనుభవించావు. **తలకిందులుగా తపస్సు చేసినా మేము నీ ఋణాన్ని తీర్చుకోగలమా అమ్మా !'.**

మాసి మాసి కృతం వేదనా ప్రసవేషుచ

తస్యనిష్క్రమణార్థయ, మాతృపిండం దదామ్యహం

భావం : ప్రసవ పర్యంతం నెలనెలా కష్టం కలిగించినందుకు ప్రతిగా ఈ మాతృపిండాన్ని నీకు సమర్పిస్తున్నాను.

పదవ నెల వచ్చేటప్పటికి తల్లిపడే పరివేదన వర్ణనాతీతం. అయినా ఆమెకు వంశాంకురం ఎదుగుతున్నాడన్న సంతోషం లోలోపల కలుగుతూంటుంది. బాధ, సంతోషం రెండూ మొహంలో కదలాడుతుండగా పూర్ణగర్భిణి అయిన అమ్మ ఏ గోడకో, ఏ చెక్కకో వాల్చి, గుండెలను వెనక్కి కడుపును ముందుకు నెట్టి కటిక నేలపై కూర్చోవడాన్ని వైద్యులు 'మాతృత్వపుశోభ' (ప్రైడ్ అఫ్ మదర్‌హుడ్)గా వర్ణిస్తారు.

ఆమె పాదాలు రెండూ ఒక చోట చేర్చి కూర్చోలేదు. అందువలన ఒక కాలు చాచి, మరొక కాలును అస్తవ్యస్తంగా వుంచుకుని ఉపశాంతి పొందుతుంది. కుడి చేతిని ఆసరాగా చేసుకుని, ఎడమ చేతితో కడుపు నిమురుకుంటూ, తనివితీరా చూచుకుంటుంది.

పిల్లవాడు తన చుట్టూ తిరుగుతూంటేనే తల్లికి శాంతి ; అమ్మను తాకుతూ, ఆమె చీరచెంగుతో ఆడుకుంటూ వుంటే పిల్లవాడికి ప్రశాంతి. అమ్మ స్పర్శే కాదు, ఆమె కట్టివిడిచిన చీరలతో కుట్టిన బొంతపై పడుకున్నా మనసుకెంతో హాయి. ("నా బాల్యంలో మా అమ్మ మట్టెలు నా నుదిటిని నొక్కుతుండగా ఆమె పాదాలపై నిద్రించిన ఘట్టం గుర్తుకు వచ్చిందని" పూజ్యగురుదేవులు ఉటంకించారు.)

సంపూర్ణేదశమే మాసి అత్యంతం మాతృపీడనం

తస్య నిష్క్రమణార్థాయ మాతృపిండం దదామ్యహం

భావం : పదినెలలు నిండిన తర్వాత, తల్లివైన నీకు ఎక్కువ కష్టం కలిగించినందుకు ప్రతిగా ఈ మాతృపిండం నీకు సమర్పిస్తున్నాను.

అమ్మకంటె పూజనీయమైనది లేదు. కానీ కడుపులోని బిడ్డ చేసేదేమిటి? తన్నడం! లోకంలో ఎవరి చేతనైనా తన్నులు తింటే అవమానంగా భావించి జీవితాంతం బాధపడతాం. కానీ తల్లి యీ తాపులకు పులకిస్తుంది. బిడ్డ తనకు సత్కారం చేసినట్టు భావిస్తుంది. చిరుప్రాణికి గర్భాలయంలో ఆశ్రయమిస్తే ప్రతిగా వాడు యిచ్చే బహుమతి యిదా ? అని ఫిర్యాదు చేయదు. గొప్పగా, గర్వంగా తన తల్లికి చెప్పుకుంటుంది.

ఇరుకు ప్రదేశం కాబట్టి అటుయిటు కదలేందుకు అవకాశం లేక కడుపులో వుండగా తన్నాడనుకుని సరిపెట్టుకున్నా, బయటకు వచ్చాక మాత్రం తన్నలేదా ? పాలు తాగుతూనే గుండెల్ని తంతాడు. ఆమె పరమపవిత్రంగా ఎంచే మంగళసూత్రం పట్టుకుని ఆటలాడాడు. తల్లి కోపం తెచ్చుకుందా ? లేదే! ఆ పాదాల్ని, చేతుల్ని ముద్దాడింది. అడుగులు వేయడం రాగానే పరిగెట్టుకుని వచ్చి దబ్బున మీద పడితే చీదరించుకుందా? అబ్బే ! లేదే ! పిల్లవాడు కాలితో తన్నుతూ వుంటే మురిపెంగా చూసుకుంటుంది తల్లి. తల్లి తన చేతులతో ఒక అపురూపమైన వస్తువునో, పూలపొట్లాన్నో పట్టుకున్నంత సున్నితంగా బిడ్డను పట్టుకుంటుంది. పిల్లవాడి తాపుల ద్వారా పొందుతున్న అనుభూతిని మెదడులో నిక్షిప్తం చేసుకోడానికి కనుమూసుకుంటుంది. అది సౌందర్యలహరే కదా ! అమ్మ మన పట్ల చూపిన ఔదార్యం గుర్తుకు వస్తే కళ్ళు చెమరుస్తాయి.

ప్రసవమంటేనే పునర్జన్మ. తర్వాత మాత్రం విశ్రాంతి వుంటుందా ? 'బెడ్ రెస్ట్' అనే మాట తల్లికి ఎప్పుడూ అన్వయించదు. నవజాత శిశువు

పాదాభ్యాం తాడయేత్ పుత్రః జనన్యాః పరివేదనం

తస్య నిష్క్రమణార్థాయ, మాతృపిండం దదామ్యహం

భావం : తల్లివైన నీకు కష్టం కలుగుతుందన్న ఆలోచన లేక, గర్భంలో ఉన్నప్పుడూ, బయట పడిన తర్వాత కూడా కాళ్ళతో తన్నినందుకు ప్రతిగా నీకు ఈ మాతృపిండాన్ని సమర్పిస్తున్నాను.

రాత్రి నిదురించడు. ఉత్తి పుణ్యానికి ఏడుస్తాడు. వేరే ఎవరెత్తుకున్నా ఊరడిల్లడు. తల్లి స్పర్శ తప్ప వేరెవరిదీ అంగీకరించడు. తల్లికి రాత్రి నిద్ర వుండదు. తట్టుకునేందుకు ఒంట్లో శక్తి వుండదు.

ప్రసవంలో నెత్తురు చాలా పోతుంది. శరీరం శిథిలమై పోతుంది. గర్భాశయం సాధారణ పరిమాణానికి చేరేవరకు కోలుకోదు. తనకు యిష్టమైనవి, తన ఆరోగ్యానికి కావలసినవి సేవించలేదు. తనేదైనా తింటే తన పాలు తాగే బిడ్డకు పడదేమోనని భయం. బిడ్డకు రోగం వస్తే తల్లి పథ్యం చేయాలి.

కావాలనుకున్నా తల్లి తినలేదు. గారాబం చేసి పెట్టినా బిడ్డ తినడు. బతిమాలగా నాలుగు ముద్దలు తింటే తన కడుపు నిండినంత సంతోషం తల్లికి. నిరంతరం వాడి ధ్యాసే. నిద్రలో కూడా మంచం నుండి బిడ్డ ఎక్కడ దొర్లిపడతాడోనన్న బెంగతో మీద చేయి వేసి కాపాడుకుంటూ వుంటుంది. సదా రక్షించే ఆ తల్లి నిద్రిస్తున్న శిశువుపై ఈగ సైతం వాలకుండా భద్రంగా చూసుకుంటుంది. తన ఆరోగ్యం గురించి కూడా పట్టించుకోదు. అటువంటి అమ్మను చూడగానే, ఆమె చేత్తో ఏదైనా తినాలని, తల నిమిరించుకోవాలని అనిపించడంలో ఆశ్చర్యం ఏముంది.

శరీరత్యాగం చేసిన తర్వాత అగ్నిసంస్కారం జరుగుతుంది. సనాతనధర్మం ప్రకారం ప్రధాన ఆరాధ్యదైవం అగ్నిదేవుడు. బ్రతికి వున్నంతకాలం జీవుడు అగ్నికి హవిస్సులు అర్పిస్తాడు. జీవుని మరణానంతరం అతని శరీరాన్నే అగ్నికి హవిస్సుగా పుత్రుడు సమర్పిస్తాడు.

శైథిల్యం ప్రసవేప్రాప్తే మాతా విందతి దుష్కరం

తస్య నిష్క్రమణార్థాయ, మాతృపిండం దదామ్యహం

భావం : ప్రసవం అయిన దగ్గర నుండి చిక్కిశల్యమై పోయినా నాకు ఎన్నో సేవలు చెయ్యవలసి వచ్చింది. అందుకు ప్రతిగా ఈ మాతృపిండం నీకు సమర్పిస్తున్నాను.

శరీరంలోని ధాతువులన్నీ నిరాహారంగా దహించి శోషించడానికి మూడు రోజులు పడుతుంది. అప్పుడే అస్తిసంచయనం జరుగుతుంది. భీష్ముడు అష్టమినాడు శరీరత్యాగం చేస్తే శోషణ ఏకాదశి నాటికి పూర్తయింది. బిడ్డ పుట్టడం కోసం, పుట్టిన తరువాత అతడి ఆరోగ్యం కోసం ఎన్నో ఉపవాసాలు చేసిన తల్లి, మరణానంతరం మూడు రోజులపాటు ఆహారం లేకుండా అగ్నిలో శోషణకు గురవుతుంది. అప్పుడు ఆమె పడే బాధ బిడ్డడిని ఎంతో కదలిస్తుంది. అన్ని వైపులా చుట్టుముడుతున్న అగ్ని కీలల్లో **"కపాలం పగలడమే"** దహన సంస్కారంలో ముఖ్యఘట్టం. "కన్నీటికి చితిమంటలు ఆరవు" అని కవులు చెప్పినట్లు అది వృధా ప్రయత్నమే. ఎంత గొప్పవారైనా ప్రాకృతిక విషయములకు లోనుకాక తప్పదు.

అన్నద్వేషం పుడితే మనుగడకే ప్రమాదం. వేవిళ్ల సమయంలో ఆమెకు అన్నం వాసన సైతం పడదు. అంటే మృత్యుముఖంలోకి వెళ్లినట్లే కదా. ఏదో ఒకటి తినకపోతే ప్రాణం నిలవదని-తనది కాదు, లోపల వున్నవాడి ప్రాణం-కతుకుతుంది. చేదు, వగరు ఔషధాలు సేవిస్తుంది. అవి తింటే కడుపులో, గుండెల్లో మండుతుంది. ఇదంతా దేనికోసం ? ***బయటకు వచ్చి, గుణవంతుడిగా తేలతాడో లేదో తెలియని, పరిచయం లేని ఒక జీవి కోసం, తల్లి యిన్ని కష్టాలు పడుతుంది.***

ప్రసవం తర్వాత కూడా తిండి విషయంలో నియమాలు కొనసాగుతాయి. పిల్లవాడి ఆరోగ్యాన్ని దృష్టిలో పెట్టుకుని అనేక తిండిపదార్థాలను నిషేధించవలసి వస్తుంది. కాశీలో వదిలేసిన శాకం

అగ్నినా శోషయేద్దేహం, త్రిరాత్రో పోషణం చయత్

తస్య నిష్క్రమణార్థాయ మాతృపిండం దదామ్యహం

భావం : మరణం తర్వాత 3 రాత్రులు దేహం అగ్నిలో శోషిస్తుంది ఆహారం లేక. అందుకు ప్రతిగా నీకు ఈ మాతృపిండాన్ని సమర్పిస్తున్నాను.

విందులో కనబడితేనే మనసు పీకుతుంది. ఒక్క శాకానికే మనకిలా వుంటే మరి తల్లి ఎన్ని వదులుకుంటోందో! రసేంద్రియమైన నాలుకను అదుపులో పెట్టుకుని కటువైన కారపు పదార్థాలు ఎన్నో సేవిస్తుంది!

గర్భాన్ని ఆవరించిన చీకటి నుండి తేజోమయమైన లోకంలోకి వచ్చిన శిశువు శరీరంలోని మాలిన్యాలను క్షాళన చేసి, అతని అవయవాలను చైతన్యవంతం చేసి *ప్రాణాన్ని నిలబెట్టగలిగిన ద్రవం తల్లి స్తన్యమే*. అందుకే ఆమె అమృతమూర్తి. గృహిణి మాతృమూర్తిగా మారగలగడానికి వీలుగా గర్భిణిగా వుండగానే ఆమెలో క్షీరగ్రంథులు తయారవుతాయి. చర్మం మందంగా తయారవుతుంది. ఒళ్లు ఉబ్బుతుంది.

స్త్రీకి సిగ్గు సహజలక్షణం, కానీ బిడ్డ పుట్టి ఆమె తల్లిగా మారినపుడు పిల్లవాడి ఆకలి తీర్చడం కోసం స్వాభిమానాన్ని సైతం పక్కకు పెట్టి బహిరంగంగా స్తన్యం యివ్వడానికి వెనుకాడదు. ఆ అలుసు తీసుకుని శిశువు నిరంతరం ఆమెను పాలకై వేధిస్తూ వుంటాడు. ఆమె ఒంటరిగా వుందా, పదిమందిలో వుందా, యిది పగలా, రాత్రా, తనేమైనా తిందా, ఒంట్లో ఓపిక వుందా, లేదా అన్న ఆలోచన లేకుండా నిరంతరం ఆమె గుండెలపైకి ఎగబాకుతాడు. స్తన్యం కోసం ఏడ్చి ఆమెను అల్లరి పెడతాడు.

పాలకు వేళ లేనట్లే శిశువుకు మలమూత్ర విసర్జనకు కూడా వేళ లేదు. స్థల స్పృహ లేదు. తల్లి ఎక్కడికైనా వెళదామని తయారయి బిడ్డడిని

పాశో యా కటుద్రవ్యాణి క్వాథాని వివిధానిచ

తస్య నిష్క్రమణార్థాయ, మాతృపిండం దదామ్యహం

భావం : ఇది అతి అనకుండా అన్నిరకాలైన చేదు, కషాయాలూ తినడం తాగడం చెయ్యవలసి వచ్చింది నావల్ల. అందుకు ప్రతిగా ఈ మాతృపిండాన్ని నీకు సమర్పిస్తున్నాను.

అక్కున చేర్చుకుని ముద్దు చేయబోతే చీర తడిపేస్తాడు. అయినా తల్లి కోప్పడదు. వాణ్ని శుభ్రం చేసి, తనను శుభ్రం చేసుకుని మళ్లీ పడుకోబెడుతుంది. పగలైతే వెంటనే శుభ్రపరచడం వీలుపడుతుంది. మరి రాత్రివేళ నిద్రపోతూండగా ఆమె పక్క పాడు చేస్తాడు. దుప్పటి, పరుపు తడిసి ఆమెకు నిద్రాభంగమై మెలకువ వచ్చేస్తుంది. శుభ్రం చేసి, పక్కలు మార్చి నిద్రకు ఉపక్రమించాలి. ఆరోగ్యంగా వున్నప్పుడే యిలా ఉంటే యిక అనారోగ్యం పాలైతే పడే అవస్థ చెప్పనలవి కాదు.

తండ్రి బిడ్డకన్నా వేరు, కానీ బిడ్డ తల్లిలో అంతర్భాగమే. వెలుపలికి వచ్చినా ఆ బంధం తెగదు. బాల్యంలో అనుభవించిన మాతృస్పర్శ జీవితాంతం తియ్యటి జ్ఞాపకంగా నిలిచిపోతుంది, సేద తీరుస్తుంది, స్వాంతన కలిగిస్తుంది.

కళాశాలల్లో యీ శ్లోకాలను సిలబస్‌గా పెట్టాలి. దీనికి మతం ఆపాదించవలసిన పని లేదు - సర్వప్రాణులకు తల్లి పూజనీయమైన వ్యక్తి కాబట్టి !

సాధారణంగా గ్రీష్మానికి అన్వయమయ్యే 'నిదాఘేచ' పదాన్ని వ్యాసుడు దీనిలో మాఘమాసానికి అన్వయించారు. దీర్ఘమైన మాఘమాస రాత్రులలో చలిని తట్టుకుంది తల్లి. లోకంలో ఎవరి ఉపకారానికైనా ప్రత్యుపకారం

అహర్నిశం తు యన్మాతుః స్తనపీడా మదాముహాం

తస్య నిష్క్రమణార్థాయ, మాతృపిండం దదామ్యహాం

భావం : రాత్రి పగలు అన్న తేడా లేకుండా నాకు నీ స్తన్యాన్ని ఇవ్వమని వేధించినందుకు ప్రతిగా నీకు ఈ మాతృపిండాన్ని సమర్పిస్తున్నాను.

చేసి ఋణం తీర్చుకోవచ్చు. పితృఋణం సైతం తీర్చుకునే మార్గం చెప్పిన వేదం, మాతృ ఋణం తీర్చుకోగలిగే ఉపాయం చెప్పలేదు. ఎందుకంటే తల్లి ఋణం తీర్చుకోలేనిది. సర్వసంగ పరిత్యాగులైన సన్యాసులు సైతం తల్లి పట్ల బాధ్యత నెరవేర్చినవారే.

స్త్రీ తన భర్తతో అద్వైతభావాన్ని పొంది 'మేమిద్దరం ఒక్కటే' అనే భావనతో వుంటుంది. అందుకే తనలో ప్రవేశించిన పురుష తేజస్సును ఆమె శరీరం అంతర్భాగంగానే గుర్తించి, దాన్ని రక్షించుకుంటుంది. 'నువ్వు నా పాలిట సృష్టికర్తవు, స్తన్యమిచ్చి, గోరుముద్దలు తినిపించిన స్థితికర్తవు. జో కొట్టి నిద్రపుచ్చి స్వల్పకాలిక లయానుభూతి కలిగించిన ప్రళయకర్తవు. నువ్వు నా కోసం శిశిరతాపాన్ని భరించావు. చలికి వణికావు. దుఃఖాన్ని అనుభవించావు. తాపాన్ని భరించలేక ఏదైనా ఉపాయాన్ని అవలంభిస్తే దానివలన నా ఆరోగ్యం దెబ్బ తింటుందేమోనని జంకావు. "నేనేం చేస్తే నీ ఋణం తీరుతుందమ్మా ?" " దరిద్రంలో సైతం ఇవ్వడమనేది నా తల్లి దగ్గరే నేర్చుకున్నాను" అని స్వర్గీయ ముళ్ళపూడి వేంకట రమణగారు అన్నారు.

శిశువు అర్భకుడు. వాడికేం కావాలో వాడికే తెలియదు. తల్లి గ్రహిస్తుంది. ఎప్పుడు ఆకలి వేస్తుందో, ఎప్పుడు దాహం వేస్తుందో తెలుసుకుని సమయానికి సమకూరుస్తుంది. వాడికి తగిన విధంగా ఆహారాన్ని తయారుచేసి యిస్తుంది. అది తన బాధ్యతగా భావించి, దానిలో లోటు

రాత్రౌమూత్ర పురీషాభ్యాం భిద్యతే మాత్రుకర్పటౌ
తస్య నిష్క్రమణార్థాయ, మాతృపిండం దదామ్యహం

భావం : రాత్రి పూట మలమూత్రాలతో నీ ప్రక్క తడిపి నీకు సుఖం లేకుండా చేసినందుకు ప్రతిగా ఈ మాతృపిండాన్ని నీకు సమర్పిస్తున్నాను.

జరిగితే అపరాధం చేసినట్లు భావిస్తుంది. పనిమీద బయటకు వెళ్లి యింటికి తిరిగివచ్చిన తల్లికి గుమ్మంలో పిల్లవాడు ఎదురైె ఆకలేస్తోందమ్మా అంటే విపరీతంగా బాధపడి, తనను తాను తిట్టుకుని గబగబా వండి పెడుతుంది. తన ఆకలి సంగతి చూసుకోదు. చివరకు ఆమె విస్తరి ముందు కూర్చునేసరికి ఆ పిల్లవాడే ఎన్నో అవాంతరాలు కల్పిస్తాడు. అయినా ఆమె విసుగు చెందదు.

ఎదుటివారి నుండి ఏ ప్రయోజనాన్ని అపేక్షించకుండా చేసే గుణం- ప్రేమ. ఎదుటివారి అభ్యున్నతి కోసం సర్వస్వం వదులుకునే గుణం - త్యాగం. ప్రేమ, త్యాగం రెండూ కలిసిన మూర్తి - "మాతృమూర్తి" మాత్రమే. ఆకలేస్తే ఏడ్చేది బిడ్డ కాదు. 'అమ్మ!'. భాగవతంలో కృష్ణుడికి ఆకలి వేస్తే యశోద రోదిస్తుంది. 'నాకోసం బాధపడే అమ్మ వున్నంతకాలం నేను క్షేమమే' అని బిడ్డ గ్రహిస్తాడు.

'నన్నింతటివాణ్ని చేసిన నీకు నేను యీనాడు యివ్వగలిగేది ఒక్క పిడచ మాత్రమే. కాకులు, కుక్కలు సంచరించే ఈ శ్మశానంలో రుచీ, పచీ లేని పిండం పెడితేనే నువ్వు సంతోషపడుతున్నావు కదమ్మా !'

సృష్టిలో మారగలిగినది స్త్రీ శరీరం ఒక్కటే. బిడ్డకు కావలసిన అన్ని ధాతువులు, కడుపులో బిడ్డ తేలియాడేందుకు తయారయ్యే ద్రవం, ప్రసవసమయంలో రక్షణకు అవసరమైన ఉమ్మనీరు వీటన్నిటినీ ఆమె శరీరం తను తినే ఆహారం నుండే తయారుచేసుకోగలుగుతుంది. తల్లి యింత

మాఘేమాసి నిదాఘేచ, శిశిరాతప దుఃఖితా

తస్య నిష్క్రమణార్థాయ, మాతృపిండం దదామ్యహం

భావం : చాల దీర్ఘమైన మాఘమాస రాత్రులందు శిశిరాతపాన్ని దుఃఖాన్ని అనుభవింప చేసినందుకు ప్రతిగా ఈ మాతృపిండాన్ని నీకు సమర్పిస్తున్నాను.

కరుణ చూపుతున్నా లోపలి పిండానికి అదేమీ పట్టదు. తనకు కావలసినదంతా అమ్మ ఆహారం నుండి జలగలా, పరాన్నభుక్కులా నిర్దాక్షిణ్యంగా గుంజుకుంటుంది. రక్తహీనత పెరిగితే ఒక్కో సమయంలో తల్లి ప్రాణానికే గండం, అయినా ఆ పిండానికి అది అనవసరం. బిడ్డను పోషించే క్రమంలో తన కడుపు సంగతి చూసుకోదు.

అబ్దుల్ కలాంగారు తన ఆత్మకథలో రాసుకున్నారు-'యుద్ధ సమయంలో, రేషన్ రోజుల్లో ఓనాడు నేను యింట్లో చేసిన రొట్టెలన్నీ తినేశాను. అమ్మకేమీ మిగల్చలేదని మా అన్న తిట్టాడు. అమ్మ నడిగా, నువ్వు తినలేదా?' అని. 'నీ బొజ్జ నిండితే నా బొజ్జ నిండినట్లే' అంది అమ్మ. నాకప్పుడు అర్థం కాలేదు. పెద్దయ్యాక యిప్పుడు తెలిసింది మాతృత్వం అంటే ఏమిటో... అని. అందరు తల్లులూ అలాటివారే. ఏ బిడ్డా 'అంతా నాకు పెట్టేస్తున్నావే, అమ్మా నీకేమైనా మిగుల్చుకున్నావా?' అని అడగడు. అలా అడగాలని తల్లి ఆశించదు కూడా.

అమ్మను చెట్టుతో పోల్చవచ్చు. చెట్టు మనిషికి అనేక విధాల ఆశ్రయాన్నిస్తుంది. నీడలో ఆడుకోనిస్తుంది, ఫలాలిచ్చి సేద తీరుస్తుంది, యింటికి కలప నిస్తుంది, వంటింటికి వంటచెరుకు నిస్తుంది. రోగనివారణార్థం మందుల నిస్తుంది, అంత్యదశలో కట్టెల నిస్తుంది.

క్షుత్రిగ్భ్యాం వ్యాకులే పుత్రే యాన్నం నీరం ప్రయచ్ఛతి

తస్య నిష్క్రమణార్థాయ, మాతృపిండం దదామ్యహం

భావం : ఆకలితో అలమటించిన నాకు, తినడానికో తాగడానికో ఇచ్చి రక్షించినందుకు ప్రతిగా ఈ మాతృపిండాన్ని నీకు సమర్పిస్తున్నాను.

తల్లి బిడ్డకు ఆహారం సమకూర్చడమే కాదు, అనారోగ్యం పాలయినప్పుడు శుశ్రూష చేస్తుంది. బాధపడుతుంది. మొక్కులు మొక్కుతుంది, ఉపవాసాలు చేస్తుంది. స్త్రీకి భర్త, బిడ్డ రెండు కళ్లు. ఎవరికి కష్టం వచ్చినా తట్టుకోలేదు. ఇద్దరికీ సర్దిచెప్పడంలోనే ఆమె కాలం గడిచిపోతుంది. బిడ్డ ఎంత పెద్దవాడైనా తన చేత్తో తిండి పెట్టాలని ఆరాట పడుతుంది. తినకపోతే ఆరోగ్యం బాగాలేదేమోనని బెంగటిల్లుతుంది.

మొగ్గగా వున్నప్పుడు లేని సువాసన పువ్వుగా వికసించినప్పుడు వచ్చి చేరుతుందని బసవపురాణంలో చెప్తారు. అలాగే కన్య ఒక గృహిణిగా, తల్లిగా ఎదిగినప్పుడు ఆమెకు అంతులేని సహనం వచ్చి చేరుతుంది.

సమాజానికి మనం చేసే నిజమైన సేవ ఏమిటంటే నిరుపేద గర్భిణులకు పోషకాహారం అందించడం, కుటుంబసభ్యులకు నచ్చచెప్పి వారి చుట్టూ ఆహ్లాదకరమైన వాతావరణం సమకూర్చడం! ప్రసవానంతరం శిశువులకు వ్యాధినిరోధకాలను యిచ్చి వారికి ఆరోగ్యం, తల్లులకు ఆనందం కలిగించడం!

భాగవతంలోని 'కపిలగీత' లో కపిలుడు దేవహూతికి గర్భధారణ గురించి చెప్పిన విషయాలన్నీ ఆధునిక ప్రసూతి వైద్యనిపుణులు ఆమోదిస్తున్నారు. భాగవతం వ్రాసిన వేదవ్యాసుడే వాయుపురాణంలో

అల్పాహారాచ యా మాతా యావత్ పుత్రోస్తి బాలకః
తస్య నిష్క్రమణార్థాయ, మాతృపిండం దదామ్యహం

భావం : అందరు పిల్లలూ తినగా మిగిలిన దానినే అల్పాహారంగా స్వీకరించిన నీకు ప్రతిగా ఈ మాతృపిండాన్ని నీకు సమర్పిస్తున్నాను.

అంతర్భాగంగా యీ షోడశశ్లోకాలను చెప్పి గర్భధారణలోని క్లేశాలను ప్రస్తావించి, మాతృఔన్నత్యాన్ని మనకు చాటి చెప్తున్నారు.

రక్తంలో హెమోగ్లోబిన్ తగ్గితే లోపలి బిడ్డకు, మరీ తగ్గితే తల్లికీ ప్రమాదమే. ప్రసూతి గదిలో స్త్రీ పడే బాధను ఎఫ్‌టిపి సింద్రోమ్‌గా వైద్యులు పిలుస్తారు. ఫియర్ (భయం), టెన్షన్ (ఆందోళన), పెయిన్ (బాధ) కలగలిపిన ఆ సమయంలో ఆమె ఏ పరాధేవతకన్నా తక్కువ కాదు. బాధ నడుములోంచి, కడుపులోకి పాకి, కిందకు ప్రసరిస్తూండగా, పాదాలతో మంచాన్ని నిగడదన్ని, కంఠంలో ఊపిరిని బంధించి, చేతులతో అందినదాన్ని గట్టిగా పట్టుకుని, విచిత్రధ్వనులు చేస్తుంది. తనకు రక్తపుపోటు పెరుగుతుందేమో, సున్నితమైన అవయవాలు దెబ్బతిని రక్తస్రావం జరుగుతుందేమో అనే ఆందోళన చెందుతుంది. బిడ్డడికి ఏమైనా అవుతుందేమోనన్న భయం వెంటాడుతుంది.

గర్భకోశం నుండి వెలుపలకి వచ్చే నాలుగు అంగుళాల దూరం దాటడం మనిషి జీవితంలో అత్యంత స్వల్పమూ, అత్యంత ప్రమాద భరితమూ అయిన ప్రయాణం. ఈ పయనంలో ఎవరికైనా ముప్పు

పుత్రే వ్యాధి సమాయుక్తే శోకార్తా జనన్యేవచ,
తస్య నిష్క్రమణార్థాయ, మాతృపిండం దదామ్యహం

భావం : నేను వ్యాధితో బాధపడుతున్నపుడు బాధపడే దానినినువ్వే అందుకు ప్రతిగా నీకు ఈ మాతృపిండాన్ని సమర్పిస్తున్నాను.

వాటిల్లవచ్చు, కొన్ని సందర్భాల్లో యిద్దరికీ వాటిల్లవచ్చు. తను పుట్టిన రోజును మృత్యుముఖంలోకి వెళ్ళి తిరిగివచ్చిన అమ్మ మళ్ళీ పుట్టిన రోజుగా భావించి జరుపుకునేవారు ధన్యులు.

ఈ శ్లోకంలో రెండవ పాదంలో 'ఉద్ధరణాయ' అని వస్తుంది. గమనించండి. శిశువు చేతిలో తల్లి ఉంది. మరణానంతరం వైతరణీ నదిని దాటడానికి తల్లికి తోడ్పడవలసిన వాడు తనయుడొక్కడే. ఒక వ్యక్తి నుండి అమ్మను తీసుకుని వెళ్ళిపోవడానికి జగన్మాత కూడా సంశయిస్తుంది. అందుకే గోమాత, భూమాత, ప్రకృతి స్వరూపిణియైన లోకమాత - అనే ముగ్గురమ్మలను ప్రసాదించి మరీ అమ్మను తీసుకుపోతుంది. నీ తల్లి స్థానంలో వీరిని సేవించుకో అని ఆదేశమిస్తుంది.

అంత్యేష్టి సంస్కారంలో చేతులు కలిపికడతారు. కాలి బొటనవేళ్ళు కలిపి కట్టడం చేత ఒకపాదంపై మరొక పాదం చేరుతుంది. శాశ్వత నిద్ర చేత వదనం నిర్లిప్తమవుతుంది.

గాత్ర భంగో భవేన్మాతుః మృత్యురేవ న సంశయః
తస్య నిష్క్రమణార్థాయ, మాతృపిండం దదామ్యహం

భావం : శరీరం కళ తగ్గి మృత్యుముఖంలోకి వెళ్ళి తిరిగి వస్తుంది. అందుకు ప్రతిగా ఈ మాతృపిండాన్ని నీకు సమర్పి స్తున్నాను.

ఈ పుస్తకానికి విస్తృత ప్రచారం కలిగిస్తే సమాజంలో మహిళల పట్ల గౌరవాభిమానాలు పెరిగి, తల్లిదండ్రులను వృద్ధాశ్రమాలకు తరలించే ఆలోచనాధోరణిలో మార్పు వచ్చి సమాజం మరింత సంస్కారవంతంగా మారుతుందని నా విశ్వాసం.

యమద్వారే మహా ఘోరే ఖ్యాతా వైతరిణీ నదీ,

తస్యా ఉద్ధరణార్థాయ, మాతృపిండం దదామ్యహం

భావం : యమద్వారం ముందు మహాఘోరమైన వైతరణీనది ఉంటుంది. అది నువ్వు దాటడానికి వీలుగా నీకు ఈ మాతృపిండాన్ని సమర్పిస్తున్నాను.

***

పూజ్య గురుదేవులు బ్రహ్మశ్రీ చాగంటి కోటేశ్వర శర్మగారి వ్యాఖ్యానంతో, ప్రముఖ చిత్రకారులు శ్రీ బాపుగారి బొమ్మలతో శ్రీ శాంతా వసంతా ట్రస్ట్ వారు ఈ మాతృవందనం పుస్తకం ప్రచురించారు. ఆ సందర్భంలో గురుదేవులు బాపుగారి గురించి ఈ విధంగా అన్నారు.

"బాపుగారు దేహం విడిచి ఉత్తమలోకాలకు వెళుతున్నపుడు వ్యాసభగవానుడు ఆయనకు దర్శనమిచ్చి, అభినందించి, ఆశీర్వదించి వుంటారని నేను చదివిన చదువు సాక్షిగా నాకు గట్టి నమ్మకం."

లోకంలో ఎక్కడైనా మంచి కొడుకు పుట్టకపోవచ్చు కాని చెడుతల్లి ఎప్పడూ ఉండదు.

ధరణి కన్న ఎక్కువ భారాన్ని మోసేది ఎవరంటే అమ్మ!
ఓంకారం యొక్క విస్తృత రూపమే అమ్మ, అంబ అంటేనే అమ్మ!

అమ్మ ఒక వైపు, దేవతలంతా ఒక వైపు,
నీవు ఎటువైపు అని అడిగితే నేను అమ్మవైపే!

అమ్మ ఒక జ్ఞాపకం కాదు అనంతానంత అనుభవం.

తడబడుతూ పడే తొలి అడుగులోను, పయనిస్తూ, సాగే ప్రతి అడుగులోనూ,
ఆరాటపడుతూ అనుబంధం పంచే ఆ బంధం పేరే 'అమ్మ'!

సృష్టిలోని తియ్యని పదం అమ్మ!
దేవుడు కల్పించిన కమ్మని బంధం అమ్మ!
ప్రాణంపోయే స్థితిలో మరొక ప్రాణికి జన్మనిచ్చే దేవత అమ్మ!
మనిషికి తప్ప ఆ పరమశివునికి కూడా లేని వరం అమ్మ!!